

Нова радість
 стала.
 Яка не буває,
 Над вертепом
 Звіздя ясна
 На весь
 світ засягає.
 Де Христос
 робився,
 З Діви волготився,
 Як чоловік,
 пеленами
 Убогох піднівся.
 Пастушки
 з ягњятком
 Перед тим
 дитятком
 На колиця
 припадають,
 Христа-бога
 вихважають.
 Прости тебе нині:
 Даруй літа
 щасливий
 Нашій слової
 Україні.

Всеукраїнська громадсько-політична і літературна газета

КРИМСЬКА СВІТЛАДГРА

Видається у Сімферополі

№ 2 (53) Четвер, 6 січня 1994 р.

Ціна договірна

З Різдвом Христовим!

На Меланки й Василя

Через тиждень після Різдва — щедрівки вечір, або свято преподібної Меланії, напередодні Нового року за старим стилем, в день котрого вшановується святий Василь Великий. Меланки та Василя, як ці свята зв'я народ, залишають різдвяні свята щедрівки, під час яких відбуваються спільнотами обходами дворів, присвяченнями достатку та щедрості господаря, господині та їхніх дітей.

Головний зміст щедрівок — вітаннями господаря дому, праці хлібороба, побажання здоров'я, добробуту, гаряду в сім'ї,гаду в господарстві. Обов'язковими для щедрівок є побажання: «Щедрий вечір! Добрий вечір!»

Разом із спльваним щедрівком відвідуваються прища-вистави, Коли густо завечорі, парубки відуть «Козу». Роль цих тварин виконують парубки у вікернутому хокусі з машкарою на голові. Найменший хлопець з щедрівниками — це «кіт» з на клесними кошачими вусами. Всю компанію очолює козовод.

Інша водить «Меланку», в которую передвітється находителіший штукар, та ще й вусатий. В почеті «Меланки» — орач з чепігами від плуга, свак з сльовою через плечі, дід-погоня з путом ведмідь, коза, журавель, циган, циганка, а також рогатий корт «Меланка» в заті «кметєв» скітів, «кастить» притіків, сипчаків дотепами. Коза танцює, орач «корє» ниву. Потім танчують свак, ведмідь, журавель, останин — чорт.

Хоричка кін — чородійна кін. Отмочі на короткий час вода в криницях, джерелах та річках пе ретворюється у вино...

Дівчата ворожать. Ходять по-

динці вуличними пітнатою проходжих чоловіків: «Дядько, як вас звати?» Так довідуються, яким я у судженого. Кідають чобіт через хоту: куди покаже носком, впавши, в ту сторону заміж піде. Лічить кількі паркані: «Судовець, молодець...» Зав'язують очі і пе рею язують хустинкою чи стрічкою кілок паркані. Вранці дивляться: рівніні та гарні — тут же буде і суджені... У відро з водою, набраною в новорічну ніч, кидають срібні гроші, а вранці воду вмиваються, щоб водились гроши у весь рік...

Перший день Нового року — свято Василя. Родичі сходяться, з'їжджаються на багатий обід. З ранку Нового року ходять мас поставники. В торбинках рукаючи — запаси перемішаного зернапшениці, жита, ячменю, вівса, гороху. Ним поспіває господар, промовляючи поставки, наприклад:

Сю, віно, поспіваю,
З Новим роком
поздоровляю!
Щоб було у вас в стіжку,
І в мішку,
І в коморі,
І в оборі.
В ложці, в місці,
І в колиці!

Бог дав утішиться дітьми,
А сини вусаті, як соми,
Доньки роботиці,
Як бджілки.

Лаштатсья, віті, мов зірки.
Маєш у добрі та у теплі
Білин хліб од чорної землі,
Вся твоя худоба племінна,
Буде ти продаж заміни.

Дядько, дядько, треба
нам іти,
Нашу нам заслуженку
плати —
З яроти пшениці калача,
З печі та келене кабанча!

Крутить хута, світиться село,
Увінці геть-чисто замело.
Щедрий вечір, свято
з труди!
Щедрий вечір, щедри
гаради!

Орест КОРСОВЕЦЬКИЙ.

сел. Чорноморське.

ДОПОМОГА НЕ ТІЛЬКИ
СЛОВОМ

Головний редактор журналу «Розбудова держави» Віктор Терен вручив Асоціації багатодітних матерів подарунки та кошти для дітей від своєї чоловікої. Тепер діти матимуть радість на змові свята. Проблемами охорони дитинства В. Терен займається давно. Він є ініціатором і одним з авторів проекту охорони здоров'я і захисту материнства та дитинства. До речі,ного часу Віктор Терен передав вручену йому літературну премію за кращі дитячі твори імені Олександра Конопієнка дітей-срітом. із Сумського інтернату.

ОСОБЛИВИЙ РЕЖИМ

Слідом за керчанами особливий режим щодо захисту прав і безпеки громадян у зв'язку зі швидким зростанням злочинності у місті

вирішили ввести і севастопольці.

На колегії Севастопольської міської держадміністрації схвалено проект положення про особливий режим. Передбачено, зокрема, посилити контроль на в'їзді в місто, проводити передбачений в особливих випадках огляд транспорту, багажу, особистих речей, заборонити після 21 години перебування на вулиці не повнолітніх без супроводу дорослих...

у всіх мікрорайонах міста буде організовано цілодобове чергування міліції, військово-волонтувальних Чорноморського флоту і ВМС України.

Передбачається, що особливий режим у місті триватиме щонайменше три місяці.

НАКЛАДЕНО ВЕТО

Верховна Рада України нала клала вето на Указ Президента України про створення акціонерного судноплавного концерну «Бласко» — «Чорноморське морське пароплавство». Підкresлювалося, зокрема, що концерн створюється наступерен порядку і правилами, встановленним чинним законодавством.

Верховна Рада приняла

відповідну постанову. Неодоручено постійні комісії з питань розвитку базових галузей народного господарства за участю окремих народних депутатів разом з Генеральною прокуратурою.

Міністерством внутрішніх справ, Службою безпеки терміново перевірять діяльність Чорноморського морського пароплавства (концерну «Бласко»), а також факти, викладені у виступах народних депутатів.

Укрінформ.

На Різдвяні свята — в Тернопільську і Львівську області

Маже сті дітей з 35-ї 37-ї севастопольських середніх шкіл різних свята проводять у містах і селах Тернопільської та Львівської областей. З 6 по 11 січня вони відзначать свято-вечір, побувавши на екскурсіях, познайомляючись з візантійськими місцями, традиціями та історією цього краю. Поїздка стала можливію завдяки активній допомозі підприємців самих господарів — обласних Рад, держадміністрацій, управління народної освіти областей, релігійної громади греко-католицької церкви Севастополя, Спілки офіцерів України, Управління військ берегової оборони ВМС України.

Прес-центр ВМС України.

на здобуття
Державної премії

Як повідомив Комітет по

Державних преміях України

імені Т. Шевченка при Кабінеті

Міністрів України, на здобуття цієї почесної нагороди виникнуло книжку творів для дітей та юнацтва «Гетьмані

Україні» іковою отамані

Запорізької Січі Олени Аланович

їв збирки поезій Василя Голобородько.

роман «Падіння давньої столиці»

і поема «Гетьманська булава»

Олеся Лупін, збірку прозових

віршів «Більш» Михайла

Осадчого, поема «Іван» і

кінокнижку «Калина під снігом»

Івана Чендея.

Серед виникнутих — збірка

перекладів і

літературно-критичних статей

Івана Світличного (посмертно).

Також посмертно за виникненням внесок у розвиток

національного музичного мистецтва пропонується присудити

премію Володимиру Івасюкові.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

.

</

ПОДАРУЙТЕ ДІЯМ РІДНУ МОВУ

Педагогічні
роздуми

Ось уже двадцять вісім років працює вчителем слабких знань на стороні, забуваючи про нікудишній української мови і літератури. І, знате, не перестаю методичний рівень занять.

Прикладій! Буде паска. Довелося побувати в одній наименшій нагоді, говоря була баканізм учнів школі на уроці української мови в п'ятому класі. Тевівчача українську мову. І вже зовсім дивно чути, ма: «Дієслово». Традиційно опитування, а прага, що основна причина такої небюзові — програми і вильніше «допитування» кількох учнів упродовж підручниками. Мовляв, вони і недосконалі, і нещікаві, і треддати хвилини за раніше вивчені матеріали, переважно, тому, що діти втрачають інтерес до Одні сяя-так відповідали на притаманні запитання, інші — допомігавали. Даві вчителька пропонує са-

мостійно прочитати нову тему і незабаром починає перевіряти, про що єдеться в заданому параграфі. Проте не в програмах і підручниках треба шукати корінь за, а в нашій власній байдужості, інертності. Ні учаючими, ні порівняні, ні доцільні роботи в Знання учнів залишають насамперед під учителем, юго словниками, що лежать тут же, на партах. І все це в майстерності, бажанням практицювати краще, від нащо- го культурного рину, зрештою, від соєвітії. Адже лексичні і грамматичні помилки часто виникають че- будь-якою мовою, як нікож іншій начальний предмет, рез зміщування норм української та російської мов. має такі невчівничі і благодатні можливості! Отож, Г не тільки знати, а і постійно привчати учнів шановні колеги, запалюючи в дитячих серцях іскру розрізняти слова в цих споріднених мовах, формуючи, пошуку, збудимо почуття, думки, і дати автономну довомісність, щоб діти вільно креп- обов язикою польблювати українську мову.

Справді-бо, частка істини в цих міркуваннях є. Інші, як мінімум, чисто звісно, вимагається говорити «по-городському», тобто по-української мові і літературі. А серед вихованців — російські, та так, що хоч вуха затуляні, бо ж погано діє різних національностей: росіяні, українці, комі, волохи і українською, і російською: не навичини в мордвині, кримські татари. Ми, вчителі філології, школи.

Не для похвалювати скажу: у наших школах на диво, що молоді, як прикладає в місті з села, на-

північні учні — югодного звінченого від вимчених магастига говорять «по-городському», тобто по-

української мові і літературі. А серед вихованців — російські, та так, що хоч вуха затуляні, бо ж погано

діє різних національностей: росіяні, українці, комі, волохи і українською, і російською: не навичини в

мордвині, кримські татари. Ми, вчителі філології, школи.

Ключом до похвалювати скажу: у наших школах на диво, що молоді, як прикладає в місті з села, на-

північні учні — югодного звінченого від вимчених магастига говорять «по-городському», тобто по-

української мові і літературі. А серед вихованців — російські, та так, що хоч вуха затуляні, бо ж погано

діє різних національностей: росіяні, українці, комі, волохи і українською, і російською: не навичини в

мордвині, кримські татари. Ми, вчителі філології, школи.

Ключом до похвалювати скажу: у наших школах на диво, що молоді, як прикладає в місті з села, на-

північні учні — югодного звінченого від вимчених магастига говорять «по-городському», тобто по-

української мові і літературі. А серед вихованців — російські, та так, що хоч вуха затуляні, бо ж погано

діє різних національностей: росіяні, українці, комі, волохи і українською, і російською: не навичини в

мордвині, кримські татари. Ми, вчителі філології, школи.

Ключом до похвалювати скажу: у наших школах на диво, що молоді, як прикладає в місті з села, на-

північні учні — югодного звінченого від вимчених магастига говорять «по-городському», тобто по-

української мові і літературі. А серед вихованців — російські, та так, що хоч вуха затуляні, бо ж погано

діє різних національностей: росіяні, українці, комі, волохи і українською, і російською: не навичини в

мордвині, кримські татари. Ми, вчителі філології, школи.

Ключом до похвалювати скажу: у наших школах на диво, що молоді, як прикладає в місті з села, на-

північні учні — югодного звінченого від вимчених магастига говорять «по-городському», тобто по-

української мові і літературі. А серед вихованців — російські, та так, що хоч вуха затуляні, бо ж погано

діє різних національностей: росіяні, українці, комі, волохи і українською, і російською: не навичини в

мордвині, кримські татари. Ми, вчителі філології, школи.

Ключом до похвалювати скажу: у наших школах на диво, що молоді, як прикладає в місті з села, на-

північні учні — югодного звінченого від вимчених магастига говорять «по-городському», тобто по-

української мові і літературі. А серед вихованців — російські, та так, що хоч вуха затуляні, бо ж погано

діє різних національностей: росіяні, українці, комі, волохи і українською, і російською: не навичини в

мордвині, кримські татари. Ми, вчителі філології, школи.

Ключом до похвалювати скажу: у наших школах на диво, що молоді, як прикладає в місті з села, на-

північні учні — югодного звінченого від вимчених магастига говорять «по-городському», тобто по-

української мові і літературі. А серед вихованців — російські, та так, що хоч вуха затуляні, бо ж погано

діє різних національностей: росіяні, українці, комі, волохи і українською, і російською: не навичини в

мордвині, кримські татари. Ми, вчителі філології, школи.

Ключом до похвалювати скажу: у наших школах на диво, що молоді, як прикладає в місті з села, на-

північні учні — югодного звінченого від вимчених магастига говорять «по-городському», тобто по-

української мові і літературі. А серед вихованців — російські, та так, що хоч вуха затуляні, бо ж погано

діє різних національностей: росіяні, українці, комі, волохи і українською, і російською: не навичини в

мордвині, кримські татари. Ми, вчителі філології, школи.

Ключом до похвалювати скажу: у наших школах на диво, що молоді, як прикладає в місті з села, на-

північні учні — югодного звінченого від вимчених магастига говорять «по-городському», тобто по-

української мові і літературі. А серед вихованців — російські, та так, що хоч вуха затуляні, бо ж погано

діє різних національностей: росіяні, українці, комі, волохи і українською, і російською: не навичини в

мордвині, кримські татари. Ми, вчителі філології, школи.

Ключом до похвалювати скажу: у наших школах на диво, що молоді, як прикладає в місті з села, на-

північні учні — югодного звінченого від вимчених магастига говорять «по-городському», тобто по-

української мові і літературі. А серед вихованців — російські, та так, що хоч вуха затуляні, бо ж погано

діє різних національностей: росіяні, українці, комі, волохи і українською, і російською: не навичини в

мордвині, кримські татари. Ми, вчителі філології, школи.

Ключом до похвалювати скажу: у наших школах на диво, що молоді, як прикладає в місті з села, на-

північні учні — югодного звінченого від вимчених магастига говорять «по-городському», тобто по-

української мові і літературі. А серед вихованців — російські, та так, що хоч вуха затуляні, бо ж погано

діє різних національностей: росіяні, українці, комі, волохи і українською, і російською: не навичини в

мордвині, кримські татари. Ми, вчителі філології, школи.

Ключом до похвалювати скажу: у наших школах на диво, що молоді, як прикладає в місті з села, на-

північні учні — югодного звінченого від вимчених магастига говорять «по-городському», тобто по-

української мові і літературі. А серед вихованців — російські, та так, що хоч вуха затуляні, бо ж погано

діє різних національностей: росіяні, українці, комі, волохи і українською, і російською: не навичини в

мордвині, кримські татари. Ми, вчителі філології, школи.

Ключом до похвалювати скажу: у наших школах на диво, що молоді, як прикладає в місті з села, на-

північні учні — югодного звінченого від вимчених магастига говорять «по-городському», тобто по-

української мові і літературі. А серед вихованців — російські, та так, що хоч вуха затуляні, бо ж погано

діє різних національностей: росіяні, українці, комі, волохи і українською, і російською: не навичини в

мордвині, кримські татари. Ми, вчителі філології, школи.

Ключом до похвалювати скажу: у наших школах на диво, що молоді, як прикладає в місті з села, на-

північні учні — югодного звінченого від вимчених магастига говорять «по-городському», тобто по-

української мові і літературі. А серед вихованців — російські, та так, що хоч вуха затуляні, бо ж погано

діє різних національностей: росіяні, українці, комі, волохи і українською, і російською: не навичини в

мордвині, кримські татари. Ми, вчителі філології, школи.

Ключом до похвалювати скажу: у наших школах на диво, що молоді, як прикладає в місті з села, на-

північні учні — югодного звінченого від вимчених магастига говорять «по-городському», тобто по-

української мові і літературі. А серед вихованців — російські, та так, що хоч вуха затуляні, бо ж погано

діє різних національностей: росіяні, українці, комі, волохи і українською, і російською: не навичини в

мордвині, кримські татари. Ми, вчителі філології, школи.

Ключом до похвалювати скажу: у наших школах на диво, що молоді, як прикладає в місті з села, на-

північні учні — югодного звінченого від вимчених магастига говорять «по-городському», тобто по-

української мові і літературі. А серед вихованців — російські, та так, що хоч вуха затуляні, бо ж погано

ді

ЗВІДКИ НАЗВА СІЧЕНЬ?

Походження цієї назви місця пов'язане з господарською практикою наших предків, зокрема з веденням підсічного землеробства. Взимку вони вирубували лісові ділянки і спаливали дерево, навесні бралися за обробку ґрунту. Період рубання, або як тоді називали, «січі дерев», і було названо січнем. Схожа назва і в полях — «стичень». А блоруси дали першому місяцю року ім'я «стичень», здавна відоме і в нас, як засвідчує «Словарик української мови» Бориса Гриненка, в польських говорах.

В середні віки під впливом книжкової мови дедалі ширше починало уживатись у місяці слово означаєше «зіяння» Янус. У перекладі з латини янтарус мензес означає «місяць Януса». В римський міфології Янус вважався богом часу. Його уявляли як людину з двома обличчями — старим і молодим, звернутими в минулі і майбутні. Звідси крилатий вислів: «волвик Янус». На пальцях його правої руки згодом зображені число 300 (CCC), а на пальцях лвою — 65 (LXV), тобто кількість днів року. Янусом присвячувалися календарі — перші дні місяця. Як неважко згадати, від них утворилося слово «календар» — покажчик усіх днів року, свят і визначних подій. Зі Стародавнього Риму називали місяця потрапила до Грекі, а звідти після хрещення Київської Русі до нас.

Г. ОЛЕШКО.

Сніжна веселі хороводи. В кожному — у серці спів Зінки під орігом природи.

А сніг все сильні, як з мішка, Під всім землю, по всьому світу. І даль у біль міль звіника, І тане день під посвист вітру.

Федір СТЕПАНОВ.

Фото Костянтина Дудченка.

СНІЖНА МЕЛОДІЯ

Послав сніг, мов з рукава, Повис гірляндами на вітах, І сірій заєць здивувався — Не встиг побілити.

І вирядився чорний ліс У піщані шати срібноткані. І кутигурами обрис Беззрай стеж до невідзінання.

Далхнув вітрине, завертив

— Любий, сходи в магазин по продукти, — звертається дружина до чоловіка.

— Але ж подивись, люба, в вікно, на такий діл навіть сокибу не витягають!

— Так що біс бобакі!

Сидить подружжя в кіно. — Наталійко, тобі там зручно?

— Зручно, дорогий.

— А чи добре видно, нікто не застій?

— Добре, любий.

— А з дверей не тягне пропатом?

— Ні, коханий.

— То може обміняємося місцями?

Лікарю, я, мабуть, захворів, — бідкайся звідівувач. — Мої ноги зовсім покидають у дамки. Вперше цен епід публікувався в різноманітному «Шашки» (№ 5 за 1965 рік).

Слід сказати, що провідні кримські шашки не раз, і при тому вдало, зверталися до компонування епідів та кінцівок.

Перед війною в солдатих виданнях друкувалися твори першого нашого майстра Сергія Балжарського, котрого, як болгарин, за національністю, сорок четвертому було депортовано на Урал. Після війни побачили світ багаторічні комбінації сімферопольца Йосифа Сікулера.

Серед талановитої молоді, яка заявила про себе в кримських чемпіонатах у 60-х роках, вирізнявся сімферопольський

Микола ЛІСОВИЙ.

відмінно, як у наведеному на діаграмі епідів Дмитра Михайловича Сапогова біль, незважаючи на явні переваги суперника, зводить гру до ниччини. 1. qf2 dc3 2. b2-d2 f2-3. fq3 fe3 4. df4 hg1 5. qh4 qd4 6. fd2 1. q1 7. fe5 fd4 8. hg5, і біла шашка пригод проходить у дамки. Вперше цен епід публікувався в різноманітному «Шашки» (№ 5 за 1965 рік).

Слід сказати, що провідні кримські шашки не раз, і при тому вдало, зверталися до компонування епідів та кінцівок.

То може перші рівні, — обурюється хлопець. — Ви бачите той шах на стіні?

— Бачу.

— А я ні.

Зять на Різдво приїхав до тещі в гості. Вішив одні склянки, горілки, другу, п'яту. Тестя запитує:

— Ну що, год, чи пивеш єд?

— Треба випробувати свої сили. Якщо зможу зараз вставити і ступити декілька кроків, то продовжимо свякувати, якщо не — подішу додому.

— Куди съогодні! — спитає.

— Ята, — тищнусь бригадир піткуючи.

— Казає же вчора, що піду на Сімферополь, — нездовolenо відповідає хлопець.

— Підеш на Яту.

— Як погода на трасі?

— Ажур, — мовине бригадир, так і не глянувшись на Семіволосого.

— 14.00 Желаем счастья.

— 15.00 УТН.

— 15.55 На страже.

— 16.40 Радіопрограмме «От суб-

боти до суботи» — 25.

8.00 УТН.

8.10 Ритмическая гимнастика.

8.30 Воскресенье утром.

9.30 Мультфильм «Конек-Горбунок».

10.45 «Сем'я».

11.15 Праздник Новогодней елки.

12.30 «Ну, погоди!». 15-й выпуск.

13.10 Обзорение «Жиллетт».

14.10 Праздник Рождества.

14.30 Благая весть с Риком Реннером.

15.00 УТН.

15.10 Худ.фільм «Врунья».

16.40 «Клуб 6700».

17.15 Наш круг.

17.45 Сонечные кларнеты.

19.00 УТН.

19.10 Хроника МВД.

19.30 «Никто, кроме тебя».

20.15 Окно в Америку.

20.45 Спокойной ночи, дети.

21.00 УТН.

21.30 Спорткүрьер.

21.45 Суперкинга.

22.05 Вечер в Українском до-

ме.

22.15 Я скульптор, Евгений Прокопов.

23.00 Рождественское богослужение.

23.30 Реклама.

23.55 Спокойной ночи, дети.

24.00 «Санта-Барбара».

24.45 «Право».

25.00 «Вечера на хуторе близ Диканьки».

25.45 «Фильм-концерт «Не отверхи мене».

26.00 Рождественская ночь «Кинотавра».

26.45 «Большой крестьянин».

27.00 «Большой ринг».

27.45 «Большой ринг».

28.00 «Новости».

28.45 «Просто Мария».

29.00 «Рождество Христово».

29.45 «Большой ринг».

30.00 «Новости».

30.45 «Просто Мария».

31.00 «Новости».

31.45 «Большой ринг».

32.00 «Новости».

32.45 «Большой ринг».

33.00 «Новости».

33.45 «Большой ринг».

34.00 «Новости».

34.45 «Большой ринг».

35.00 «Новости».

35.45 «Большой ринг».

36.00 «Новости».

36.45 «Большой ринг».

37.00 «Новости».

37.45 «Большой ринг».

38.00 «Новости».

38.45 «Большой ринг».

39.00 «Новости».

39.45 «Большой ринг».

40.00 «Новости».

40.45 «Большой ринг».

41.00 «Новости».

41.45 «Большой ринг».

42.00 «Новости».

42.45 «Большой ринг».

43.00 «Новости».

43.45 «Большой ринг».

44.00 «Новости».

44.45 «Большой ринг».

45.00 «Новости».

45.45 «Большой ринг».

46.00 «Новости».

46.45 «Большой ринг».

47.00 «Новости».

47.45 «Большой ринг».

48.00 «Новости».

48.45 «Большой ринг».

49.00 «Новости».